

Julijana Adamović

Kako je Marta pozmajila

Upute za čitanje:

Od svih stvari i pojava na ovom svijetu, najmanje je poželjno da se pretvorite u gljivu. Nastojte da vam se to ne dogodi.

Nikada!

Pamet se našla u neobranom grožđu. Stisnula se uz prozorski okvir i grozničavo smišljala kako da se sa što manje posljedica izvuče iz nastale katastrofe. U nju su i dalje prodorno gledale zelene i ogromne oči žene iz čije je glave „zbrisala“. Ili, barem oči stvorenja koje je još prije pet minuta bilo gospođa Marta.

Sada to više nije bila žena, nego ljuta zmajska neman u šarenom klaunovskom odijelu. Na glavi je imala šiljatu kapu posutu zvjezdicama, istu kao ona u čarobnjaka Merlina, a u ruci je držala štap.

Uprla ga je prema Pameti, a ova nije mogla vjerovati što čuje!

Abraka – dabraka... Stressum- impressum – pretvorit ću te u peršun... Ćiri-biri-Pamet moju smiri!

„Marta, Marta! Stani!! – povika Pamet, sad već ozbiljno prestrašena, što od Martine zmajske pojave, što od ozbiljne mogućnosti da je ova pretvori u peršin.

„Sjećaš se kad smo nas dvije bile male? Sjećaš se kako smo upecale dva mjeseca što rastu na nebu, pa smo ih namazale medom i stavile u zdjelice. Onda smo ih zalile hladnim mlijekom i preko noći ostavile u frižideru. Ujutro smo ih lizale poput sladoleda. Mmmm... Njami! Kako je bilo fino.. Sjećaš se?! Ne sjećaš?! Hej! Stani!“, nabrajala je ulizujući se.

„Ne, ne sjećam se!! A znaš li zašto?“

„Ne.“, odgovori Pamet.

„ Zato što si me jutros napustila, ostavila obezglavljenju, s rupama u sjećanju na koje me sada pozivaš i usput napravila nezapamćenu pomutnju. Pogledaj ovo! – reče gospođa Marta ljutito.

U njezinim rukama je bio razmotan list papira. Točnije, polovica lista, jer ostatak je pojela sa svojim doručkom. Nije se baš bogzna kako razlikovao od lista sira trapista iz njezinog nagrizenog sendviča.

Pamet se posrami. Na stranici dnevnika koju je ostavila na stolu, kako bi teta Martu potakla da napokon odluči ovo ljeto, nakon puno, puno godina provesti u svom rodnom kraju, pisalo je:

21. ožujka

Danas je Međunarodni dan Planetarija. Znaju li djeca što je to? Gleda li uopće itko više u nebo i zvijezde?

Sjećam se noći u kojima je nebeski svod iznad moje glave bio prekriven zvijezdama, kao štof sjajnim pribadačama (i to baš onaj od kojeg će krojač mom ocu napraviti novo tamnoplavo odijelo).

Uvijek su mi te zvjezdane noći mirisale na šećer u prahu s čokoladnog kolača koji bi baka pravila da nas –djecu, razveseli. Satima smo znali buljiti u zvjezdano nebo, i tragati za „Kumovom slamom“, „Velikim i malim kolima“. A tek pomračenje Sunca ili Mjeseca! Kakvo je to uzbuđenje bilo. U tim prilikama, na ulice je izlazilo cijelo selo – i staro i mlado, i malo i veliko. Oboružani nagraavljenim komadima stakla, koje smo u nedostatku sunčanih naočala danima ranije pripremali za tu priliku i) s nekim gotovo pobožnim strahopoštovanjem, buljili smo u nebeski svod, baš kao da povijest astronomije počinje upravo s nama.

U gradu neba nisu tako zvjezdana, a čini mi se da ni sunce, ni mjesec nemaju tako čistu i bistru boju, tako čaroban i prodoran sjaj. Zimi se previše ljudi grije, a ljeti se previše betona hladi pa se tako isparavanjima zamuti pogled na nebesko prostranstvo. Ili sam ja ostarjela pa slabije vidim?

Pitam se, znaju li djeca promatrati nebo? Je li ih netko naučio gdje se nalazi Veliki Medo, a gdje Mala Kola?

Znaju li da se Mliječni put ne proizvodi u švicarskoj tvornici slatkiša i da bi nestalo i nas, da ga tko ili što kojim slučajem „pojede“?

Znaju li kakve su se krasne bajke pod sjajnim zvjezdicama smislile, napisale i potom djeci ispričale? O velikim čudima i najvećim među svim čudima – njima samima – blistavim, veličanstvenim i tajnovitim zvijezdama?

Jesu li uopće čitala o mom najdražem čarobnjaku Merlinu? Znaju li tko je on?

Sutra ću vidno istaknuti sve knjige o zvijezdama, astronomiji i ostalim planetarnim čarolijama. O, da... Posebno o astrologiji. Jao, što sam se voljela igrati čarobnjaka i vila, ali to samo dok sam bila skroz, skroz mala. Poslije sam (u višim razredima) kanila postati astronaut, ali sam onda brzinom meteora ostarjela. Možda neko dijete shvati da za Biti velik ima vremena, da ne treba žuriti, pa usput stigne ostvariti svoj san?

p.s. Čini mi se da postajem nostalgična. To je ono kad te na svaku pomisao o tome da je nekada prije bilo bolje, uhvati neko čudno, sjetno raspoloženje, pa malo-malo uzdahneš i kažeš „Eh!“. Možda bi bilo dobro da posjetim svoj rodni grad? Možda je tamo nebo još uvijek poput Merlinove čarobnjačke kape?

Učinit ću to, svakako, ali ne ovo ljeto. Još je puno toga što moram napraviti u knjižnici. Možda odem sljedeće ljeto... Ili ono drugo...

„Što sam to učinila?“, pomisli Pamet. „Danas sam od jednog ozbiljnog starčića napravila lakrdijaša koji okolo skakuće kao da mu je 6, a ne 60 i tko zna koliko godina, a od vlastite domačice čudovište za kojeg se ne može pouzdano reći je li zmaj, klaun ili čarobnica, ili sve to odjednom? A samo sam htjela da se napokon odmorimo od gradske vreve. I Marta napokon prestane misliti o poslu, poslu i samo poslu.“

Prije nego se uspjela snaći, gospođa Marta je snažno zamahnula čarobnim štapićem, izrekla nove magične riječi i Pameti se zamračilo pred očima. Osjetila je kako gubi nadzor nad sobom. Kako njezina volja, sposobnost da odlučuje sama o sebi, postaje ljepljiva i curi prema teta Martinim zmajskom kandžama. Zato skupi posljednju snagu i žmireći - skoči kroz otvoreni prozor.

„Hop!“, Povika pamet. „Ako neće Marta u Slavoniju, ima tko će! Odoh ja sama!“

Točnije, ne baš sasvim sama.

Kako je Rundo podmjestio leđa

Uputa za čitanje:

Držite se dobro! Skakat ćemo, jahati, trčati i švercati se vlakom! Ovo zadnje nikako ne pokušavajte kad ste sami kod kuće!

Nakon skoka, Pamet se nađe na leđima Runde, kućnog ljubimca u poznim psećim godinama, kojeg je njegov vlasnik izveo u šetnju obližnjim parkom. Rundo se nije stigao na vrijeme izmaknuti, ako je uopće i primijetio da mu na čupavu glavu nešto upravo pada s neba.

Stanovnik više-manje, rekli bi oni koji do sada već nisu uspjeli zaključiti da je bolje na sebi imati vreću buha, nego jednu jedinu, ali tuđu, pa k tomu još i odbjegli - Pamet.

„Kako se zoveš?“, upita Pamet pseto.

„Rundo.“, odgovori joj on zbunjeno.

Nije uspio ni zinuti, a kamoli postaviti pitanja poput „Tko si ti?“ ili „Što radiš na mojom leđima?“, kad Pamet nastavi:

„Rundo, ovo ti ponavljam samo jednom i neću više! Naćuli te svoje neoprane uši i dobro me slušaj! Odvedeš li me u pravcu mog kažiprsta, doživjet ćeš pustolovinu svog života. Imaš li ti uopće za takvo što hrabrosti ili da se premjestim na runo neke mačke? Čula sam, naime, da su one mnogo hrabrije i veći pustolovi od vas pasa.“

Sve. Sve si Rundi mogao reći, ali usporediti ga s jednom običnom mačkom?! E to nikako! Veću uvredu nije mogao zamisliti!

U njemu uzavri osjećaj ponosa., možda čak začinjjen i mrvicom taštine.

„Avvv! Reci kamo smo krenuli?“ , lane dobroćudno naivni Rundo.

„Samo prati moj kažiprst!“ , odgovori lukava Pamet.

Dajući mu upute (a pri tome zanemarujući kako je upiranje prstom odraz krajnje nekulture) i držeći se za njegovu pseću rudlavu grivu, Pamet povede Rundu u pravcu Glavnog kolodvora.

Točno u 11, 34 h bili su na peronu III čekajući vlak za Vukovar. Stigli bi oni i prije, da Rundo nije zastao kod svakog kioska i restorana s brzom hranom. A k tomu je ponegdje, usput, po navici i obilježio poneko stablo ili semafor, visoko dižući zadnju desnu nogu, tako da se Pamet morala još čvršće pridržati, kako u tim trenucima ne bi pala.

Za to vrijeme teta Marta je pretraživala svoj stan. Zavirivala pod krevete, u ladice pa čak i u koš za smeće. Uzalud! Da je nije napustila najvjernija prijateljica - Pamet, možda bi uspjela dosjetiti se gdje pronaći to što je tražila.

Ovako, tko zna što će joj se sve još tako bespametnoj dogoditi!

Dolaskom na treći peron zagrebačkog Glavnog kolodvora, vlak za je svojim piskutavim šištanjem i škripom kočnica gotovo zaglušio putnike. Iako ga je već neko vrijeme staračka gluhoća pratila kao i većinu njegovih vršnjaka, Rundu je ova nepoznata buka potpuno izbezumila. Za cijeli svoj pseći život nije vidio ovako strašnu, glomaznu i opaku životinju. U jednom trenutku bio je u kušnji da jednostavno zbríše s perona (zaboravljajući na svoju hrabrost), ali Pamet ga je spriječila u toj nakani. Sjedeći i dalje na njegovim leđima, brižno ga je češkala iza uha i tiho ohrabivala:

„Mir, miiir Rundo. Ne boj se! To ti je samo vlak. Ću ću... Ći...haha... Ništa ti neće. On jede struju, a ne dobre pse poput tebe. Bez njega ćemo teško stići do Slavonije, trebalo bi nam barem mjesec dana hoda. A tamo je, u Slavoniji, moj Rundo... Eh, samo da znaš kako je tamo lijepo... To ti je

pseći raj na zemlji... Kažem ti! Kobasica, čvaraka i slanine koliko ti volja. A o kostima da ti i ne pričam! Vjeruj ti meni! Samo hrabro.“

Na riječ „kobasica“ Rundo poče hodati kao hipnotiziran. Na riječi „čvarci“ i „slanina“ zaboravi na strah od željezne nemani i buku koja je prati. Već je vidio sebe kako se obilno gosti tim delikatesama, a za desert glođe pozamašnu kost. Sljedećeg trenutka Rundo i Pamet klisnuše u jedan od vagona i potražiše skrovito mjesto. Otvor ispod sjedišta u jednom od kupea II klase. Da, bit će im tu sasvim udobno.

Slobodo, kako je lijepo družiti se s tobom!

Slavonijo, stiže ti dvojac željan novih pustolovina!

Kondukteru, ne zaviruj baš u svaki kutak vlaka!

Odlomak iz romana *Da ti pamet stane*, Hrvatsko društvo književnika za djecu i mlade, Zagreb, 2013.